

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē
॥ *prathamāṣṭakē prathamah praśnaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ prathamāṣṭakē prathamah praśnaḥ ॥

hariḥ ō(4)m ।

brahma sandhāttaṃ tanmē jinvatam ।

kṣatraḡ sandhāttaṃ tanmē jinvatam ।

iṣaḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

ūrjaḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

rayiḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

puṣṭiḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

prajāḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

paśūnthsandhāttaṃ tānmē jinvatam ।

stutōsi janadhāḥ ।

dēvāstvā śukrapāḥ praṇāyantu ॥ 1 ॥

suvīrāḥ prajāḥ prajānayanparīhi ।

śukraḥ śukrasōciṣā ।

stutōsi janadhāḥ ।

dēvāstvā manthipāḥ praṇāyantu ।

suprajāḥ prajāḥ prajānayanparīhi ।

manthī manthisōciṣā ।

Please let us know of any errors in this text.

sañjagmānau dīva ā pṛthivyā''yuh |
sandhattam tanmē jinvatam |
prāṇaḡ sandhattam taṃ mē jinvatam |
apāṇaḡ sandhattam taṃ mē jinvatam || 2 ||

vyānaḡ sandhattam taṃ mē jinvatam |
cakṣuḡ sandhattam tanmē jinvatam |
śrōtraḡ sandhattam tanmē jinvatam |
manaḡ sandhattam tanmē jinvatam |
vācaḡ sandhattam tāṃ mē jinvatam |
āyuh stha āyurmē dhattam |
āyuryajñāya dhattam |
āyuryajñapatayē dhattam |
prāṇaḡ sthaḡ prāṇam mē dhattam |
prāṇam yajñāya dhattam || 3 ||

prāṇam yajñapatayē dhattam |
cakṣuḡ sthaścakṣurmē dhattam |
cakṣuryajñāya dhattam |
cakṣuryajñapatayē dhattam |
śrōtragg sthaḡ śrōtram mē dhattam |
śrōtram yajñāya dhattam |

śrōtraṃ yajñapātayē dhattam |
tau dēvau śukrāmanthinau |
kalpayātaṃ daivīrviśāḥ |
kalpayātaṃ mānuṣīḥ || 4 ||

iṣamūrjamaśmāsu dhattam |
prāṇānpaśuṣu |
prajāṃ mayi ca yajāmānē ca |
nirāstaḥ śaṇḍāḥ |
nirāstō markāḥ |
apānuttāu śaṇḍāmarkāu sahāmunā |
śukrasyā samidāsi |
manthināḥ samidāsi |
sa prāthamaḥ saṅkṛtirviśvakārmā |
sa prāthamō mītrō varuṇō agniḥ |
sa prāthamō bṛhaspatiścikitvāṇ |
tasmā indrāya sūtamājūhōmi || 5 ||

nayanvāpānaḥ sandhāttaṃ taṃ mē jinvataṃ prāṇaṃ
yajñāyā dhattāṃ mānuṣīraḡnirdvē ca || 1 ||

brahmā kṣātraṃ tadiṣamūrjaḡ rayiṃ puṣṭiṃ prajāṃ tāṃ paśūntāṇ |
sandhāttaṃ tatprāṇamāpānaṃ vyānaṃ taṃ
cakṣuśrōtraṃ manāstadvācaṃ tāṃ |

iṣādipañcakē vācam tām mē paśūnthsandhattam tānmē
prāṇādītrīyē tam mē'nyatra tanmē ॥

kṛttikāsvagnimādadhīta |
ētadvā agnērnakṣātram |
yatkr̥ttikāḥ |
svāyāmēvainam dēvatāyāmādhāya |
brahmaṡarçasī bhāvati |
mukham vā ētannakṣātrāṇām |
yatkr̥ttikāḥ |
yaḥ kṛttikāsvagnimādhattē |
mukhya ēva bhāvati |
athō khalu ॥ 6 ॥

agnīnakṣātramityapācāyanti |
gṛhāṇ ha dāhukō bhavati |
prajāpatī rōhiṇyāmagnimāsṛjata |
tam dēvā rōhiṇyāmādadhata |
tatō vai tē sarvānrōhānarōhanṇ |
tadrōhiṇyai rōhiṇitvam |
yō rōhiṇyāmagnimādhattē |
ṛdhnōtyēva |

sarvānrōhānrōhati |

dēvā vai bhadrāḥ santō'gnimādhithsanta || 7 ||

tēṣāmanāhitō'gnirāsīt |

athaibhyō vāmaṃ vasvapākramat |

tē punārvasvōrādadhata |

tatō vai tāṃ vāmaṃ vasūpāvartata |

yaḥ purā'bhadrāḥ sanpāpiyānthsyāt |

sa punārvasvōraḡnimādadhīta |

punārēvainam vāmaṃ vasūpāvartatē |

bhadrō bhāvati |

yaḥ kāmayēta dānakāmā mē prajāḥ syuriti |

sa pūrvayōḥ phalgūnyōraḡnimādadhīta || 8 ||

aryamṇō vā ētannakṣātram |

yatpūrvē phalgūnī |

aryamēti tamāhuryō dadāti |

dānakāmā asmai prajā bhāvanti |

yaḥ kāmayēta bhagī syāmiti |

sa uttarayōḥ phalgūnyōraḡnimādadhīta |

bhagāsyā vā ētannakṣātram |

yaduttarē phalgūnī |

bhagyēva bhāvati |

kālakāñjā vai nāmāsūrā āsanṇ || 9 ||

tē sūvargāya lōkāyāgnimācinvata |

puruṣa iṣṭākāmupādadhātpuruṣa iṣṭākām |

sa indrō brāhmaṇō bruvāṇa iṣṭākāmupādhatta |

ēṣā mē citrā nāmēti |

tē sūvargaṃ lōkamāprārōhanṇ |

sa indra iṣṭākāmāvṛhat |

tē'vākīryanta |

yē'vākīryanta |

ta ūrṇāvabhāyō'bhavanṇ |

dvāvudāpatatām || 10 ||

tau divyau śvānāvabhavatām |

yō bhrātrīvyavānthasyāt |

sa citrāyāmagnimādadhīta |

avakīryaiva bhrātrīvyāṇ |

ōjō balāmindriyaṃ vīryāmātmandhattē |

vaśantā brāhmaṇō'gnimādadhīta |

vaśantō vai brāhmaṇasyartuḥ |

sva ēvaināmṛtāvādhāya |

brahmavarcaṣī bhāvati |
mukhaṃ vā ētadṛtūnām || 11 ||

yadvāsantaḥ |
yō vasantā'gnimādhattē |
mukhya ēva bhāvati |
athō yōnimantamēvainaṃ prajātamādhattē |
grīṣmē rājanya ādadhīta |
grīṣmō vai rājanyaśyartuḥ |
sva ēvaināmṛtāvādhāya |
indriyāvī bhāvati |
śaradi vaiśya ādadhīta |
śaradvai vaiśyaśyartuḥ || 12 ||

sva ēvēnamṛtāvādhāya |
paśumānbhāvati |
na pūrvayōḥ phalgūnyōraḡnimādadhīta |
ēṣā vai jāghanya rātriḥ saṃvathsarasya |
yatpūrvē phalgūnī |
pṛṣṭita ēva saṃvathsarasyāgnimādhāya |
pāpiyānbhavati |
uttarayōrādadhīta |

ēṣā vai prāthamā rātriḥ samvathsarasyā |
yaduttarē phalgūnī |
mukhata ēva samvathsarasyāgnimādhāyā |
vasiyānbhavati |
athō khalu |
yadaivainam yajña upanamēt |
athādadhīta |
saivāsyarddhiḥ || 13 ||

khalvādhithsanta phalgūnyōraḥgnimādadhītāsannapatatāmṛtūnām
vaiśyasyarturuttarē phalgūnī ṣaṭca || 2 ||

uddhanti |
yadēvāsyā amēdhyam |
tadapā hanti |
apō'vōkṣati śāntyai |
sikātā nivāpati |
ētadvā agnērvaiśvānarasyā rūpam |
rūpēṇaiva vaiśvānaramavarundhē |
ūṣānnivāpati |
puṣṭirvā ēṣā prajānanam |
yadūṣāḥ || 14 ||

puṣṭyāmēva prajānānē'gnimādhattē |
athō sañjñānā ēva |
sañjñānagg hyētatpāsūnām |
yadūṣāḥ |
dyāvāpṛthivī sahāstām |
tē viyatī abrūtām |
astvēva nau saha yajñiyamiti |
yadamuṣyā yajñiyamāsīt |
tadaśyāmadadhāt |
ta uṣā abhavanṇ || 15 ||

yadaśyā yajñiyamāsīt |
tadamuṣyāmadadhāt |
tadaścaṇḍramāsi kṛṣṇam |
uṣānivapānādō dhyāyēt |
dyāvāpṛthivyōrēva yajñiyē'gnimādhattē |
agnirdēvēbhyō nilāyata |
ākhū rūpaṃ kṛtvā |
sa pṛthivīm prāviśat |
sa ūtīḥ kūrvaṇaḥ pṛthivīmanu samācarat |
tadākhukarīṣamābhavat || 16 ||

yadākhukarīṣaḡ sambahārō bhavāti |
yadēvāsyā tatra nyāktam |
tadēvāvārundhē |
ūrjaṃ vā ētaḡ rasam pṛthivyā upādīkā uddihanti |
yadvālmīkām |
yadvālmīkavapā sambahārō bhavāti |
ūrjamēva rasam pṛthivyā avārundhē |
athō śrōtrāmēva |
śrōtragḡ hyētatpṛthivyāḥ |
yadvālmīkaḥ || 17 ||

abādhirō bhavati |
ya ēvaṃ vēda |
prajāpatiḥ prajā āsrjata |
tāsāmannamupākṣīyata |
tābhyaḥ sūdāmupa prābhīnat |
tatō vai tāsāmannam nākṣīyata |
yasyā sūdāḥ sambhārō bhavāti |
nāsyā grhē'nnam kṣīyatē |
āpō vā idamagrē salilamāsīt |
tēnā prajāpatiraśrāmyat || 18 ||

kāthamīdagḡ syāditi |
sō'paśyatpuṣkarapaṇam tiṣṭhāt |
sō'manyata |
asti vai tat |
yasminnidamadhitīṣṭhātī |
sa varāhō rūpam kṛtvōpa nyāmajjat |
sa pṛthivīmādhā ārcchat |
tasyā upahatyōdamajjat |
tatpuṣkarapaṇē'prathayat |
yadaprāthayat || 19 ||

tatpṛthivyai pṛthivītvam |
abhūdva idamiti |
tadbhūmyai bhūmitvam |
tām diśō'nu vātaḥ samāvahat |
tāḡ śarkārābhiradṛghat |
śam vai nō'bhūditi |
taccharkārāṇāḡ śarkarātvam |
yadvārāhavihataḡ sambhārō bhavāti |
aśyāmēvāchāmbatḡkāramāgnimādhātē |
śarkārā bhavanti dhṛtyai || 20 ||

athō śantvāyā |
sarētā agnirādhēya ityāhuḥ |
āpō varuṇasya patnāya āsanṇ |
tā agnirabhyādhyāyat |
tāḥ samābhavat |
tasya rētaḥ parā'patat |
taddhirāṇyamabhavat |
yaddhirāṇyamupāsyāti |
sarētasamēvāgnimādhattē |
puruṣa innvai svādrētasō bībhathsata ityāhuḥ || 21 ||

uttarata upāsyatyabībhathsāyai |
ati prayācchati |
ārtimēvātiprayācchati |
agnirdēvēbhyō nilāyata |
āsvō rūpaṃ kṛtvā |
sō'svatthē samvathsaramātiṣṭhat |
tadāsvatthasyāsvatthatvam |
yadāsvatthaḥ sambhārō bhavāti |
yadēvāsyā tatra nyāktam |
tadēvāvārundhē || 22 ||

dēvā vā ūrjāṃ vyābhajanta |
tata' udumbara udātiṣṭhat |
ūrgvā udumbaraḥ |
yadaudumbaraḥ sambhārō bhavāti |
ūrjāmēvāvarundhē |
ṛtīyāsyāmitō divi sōmā āsīt |
taṃ gāyātryāhārat |
tasyā parṇamācchidyata |
tatparṇō'bhavat |
tatparṇasyā parṇatvam || 23 ||

yasyā parṇamayāḥ sambhārō bhavāti |
sōmapīthamēvāvarundhē |
dēvā vai brahmānavadanta |
tatparṇa upāśṛṇōt |
suśravā vai nāmā |
yatparṇamayāḥ sambhārō bhavāti |
brahmaṃvarcaśamēvāvarundhē |
prajāpatiragnimāsṛjata |
sō'bibhētpra mā dhakṣyatīti |
taḡ śamyā'samayāt || 24 ||

tacchamyai śamītvam |
yacchāmīmayah sambhārō bhavāti |
sāntyā aprādāhāya |
agnēḥ sṛṣṭasya yataḥ |
vikāṅkataḥ bhā ārcchat |
yadvaikāṅkataḥ sambhārō bhavāti |
bhā ēvāvarundhē |
sahṛdayō'gnirādhēya ityāhuḥ |
marutō'dbhiragnimatamayanṇ |
tasya tāntasya hṛdayamācchindanṇ |
sā'sanirabhavat |
yadaśanihatasya vṛkṣasya sambhārō bhavāti |
sahṛdayamēvāgnimādhattē || 25 ||

ūṣā abhavannabhavadvalmīkō'srāmyādapraṭhayaḍdhṛtyai bībhathsata
ityāhū rundhē parṇatvamāśamayadacchindaggstrīṇi ca || 3 ||

dvādaśasu vikrāmēṣvagnimādadhīta |
dvādaśa māsāḥ saṃvathsarah |
saṃvathsarādēvaināmavarudhyādhattē |
yaddvādaśasu vikrāmēṣvādadhīta |
parimitamavarundhīta |

cakṣūrnimita ādadhīta |
iyadvādaśavikrāmā(3) iti |
parimitaṃ caivāparimitaṃ cāvārundhē |
anṛtaṃ vai vācā vadati |
anṛtaṃ manāsā dhyāyati || 26 ||

cakṣurvai satyam |
adrā(3)gityāha |
adarśamiti |
tatsatyam |
yaścakṣūrnimitē'gnimādhattē |
satya ēvainamādhattē |
tasmādāhitāgnirnānṛtaṃ vadēt |
nāsyā brāhmaṇō'nāśvāngrhē vāsēt |
satyē hyāsyāgnirāhitaḥ |
āgnēyī vai rātriḥ || 27 ||

āgnēyāḥ paśavaḥ |
aindramahāḥ |
naktam gaṛhapatyamādadhāti |
paśūnēvāvārundhē |
divā''havanīyam |

indriyamēvāvarundhē |
ardhōditē sūrya āhavanīyamādadhāti |
ētasminvai lōkē prajāpatiḥ prajā sṛjata |
prajā ēva tadyajāmānaḥ sṛjatē |
athō bhūtaṃ caiva bhaviṣyaccāvarundhē || 28 ||

iḍā vai mānavī yajñānūkāśinyāsīt |
sā'sṛṇōt |
asurā agnimādadhata iti |
tadāgacchat |
ta āhavanīyamagra ādadhata |
atha gāṛhapatyam |
athānvāhāryapacānam |
sā'brāvīt |
praticyēṣāg śrīrāgāt |
bhadrā bhūtvā parābhaviṣyantīti || 29 ||

yasyaivamagnirādhīyatē |
praticyāsyā śrīrēti |
bhadrō bhūtvā parābhavati |
sā'sṛṇōt |
dēvā agnimādadhata iti |

tadāgacchat |

tē'nvāhāryapacānamagra ādadhata |

athā gārhapatyam |

athāhavanīyam |

sā'bravīt || 30 ||

prācyēṣāg śrīrāgāt |

bhadrā bhūtvā sūvargam lōkamēṣyanti |

prajāṃ tu na vēthsyanta iti |

yasyaivamagnirādhīyatē |

prācyāsyā śrīrēti |

bhadrō bhūtvā sūvargam lōkamēti |

prajāṃ tu na vīndatē |

sā'brāvīdiḍā manūm |

tathā vā aham tavāgnimādhāsyāmi |

yathā pra prajāyā paśubhirmithunairjāniṣyasē || 31 ||

pratyasminlōkē sthāsyasi |

abhi sūvargam lōkam jēṣyasīti |

gārhapatyamagra ādadhāt |

gārhapatyam vā anu prajāḥ paśavaḥ prajāyantē |

gārhapatyēnaivāsmāi prajāṃ paśūnprajānayat |

athānvāhāryapacānam |
tiryannīva vā ayam lōkah |
asminnēva tēna lōkē pratyātiṣṭhat |
athāhavanīyam |
tēnaiva suvargam lōkamabhyajayat || 32 ||

yasyaivamagnirādhīyatē |
pra prajayā paśubhirmithunairjāyatē |
pratyasminlōkē tiṣṭhati |
abhi suvargam lōkam jāyati |
yasya vā ayathādēvatamagnirādhīyatē |
ā dēvatābhyō vṛścyatē |
pāpiyānbhavati |
yasya yathādēvatam |
na dēvatābhya ā vṛścyatē |
vasiyānbhavati || 33 ||

bhṛgūṇam tvāṅgirasam vratapatē vratēnādadhāmīti
bhṛgvaṅgirasamādādhyāt |
ādityānam tvā dēvānam vratapatē
vratēnādadhāmītyanyāsam
brāhmaṇīnam prajānam |

varuṇasya tvā rājñō vratapatē
vratēnādadhāmīti rājñah |
indrasya tvēndriyēṇa vratapatē
vratēnādadhāmīti rājanyasya |
manōstvā grāmaṇyō vratapatē
vratēnādadhāmīti vaiśyasya |
ṛbhūṇaṃ tvā dēvānāṃ vratapatē
vratēnādadhāmīti rathakārasya |
yathādēvatamagnirādhiyatē |
na dēvatābhya ā vṛścyatē |
vasīyānbhavati || 34 ||

dhyāyati vai rātriścāvarundhē
bhaviṣyantītyābravījjanīṣyasē'jayadvasiyānbhavati navā ca || 4 ||

prajāpatirvācaḥ satyamāpaśyat |
tēnāgnimādhatta |
tēna vai sa ārdhnōt |
bhūrbhuvah suvarityāha |
ētadvai vācaḥ satyam |
ya ētēnāgnimādhattē |
ṛdhnōtyēva |

athō¹ sa¹tya¹pra¹śū¹rē¹va bhā¹vati |
athō¹ ya ē¹vam¹ vi¹dvā¹nā¹bhi¹carā¹ti |
str¹ṇu¹ta ē¹vainā¹m || 35 ||

bhū¹ri¹tyā¹ha |
pra¹jā ē¹va ta¹dyaja¹mā¹naḥ sṛ¹ja¹tē |
bhū¹va ityā¹ha |
a¹sminnē¹va lō¹kē pra¹titi¹ṣṭha¹ti |
su¹va¹ri¹tyā¹ha |
su¹va¹r¹ga ē¹va lō¹kē pra¹titi¹ṣṭha¹ti |
tri¹bhi¹ra¹kṣa¹ra¹irgā¹rha¹pa¹tya¹mā¹dād¹hā¹ti |
tra¹ya imē¹ lō¹kā¹ḥ |
ē¹ṣ¹vē¹vainā¹m lō¹kē¹ṣu pra¹ti¹ṣṭhi¹ta¹mā¹dhattē |
sar¹vai¹ḥ pa¹ñca¹bhi¹rā¹ha¹va¹nī¹yā¹m || 36 ||

su¹va¹r¹gā¹ya¹ vā ē¹ṣa¹ lō¹kā¹yād¹hi¹ya¹tē |
ya¹dā¹ha¹va¹nī¹ya¹ḥ |
su¹va¹r¹ga ē¹vā¹smā¹i lō¹kē vā¹ca¹ḥ
sa¹tya¹ḡ sar¹vāmā¹pnō¹ti |
tri¹bhi¹rgā¹rha¹pa¹tya¹mā¹dād¹hā¹ti |
pa¹ñca¹bhi¹rā¹ha¹va¹nī¹yā¹m |
a¹ṣṭa¹u sam¹pā¹dyantē |

aṣṭākṣarā gāyatrī |
gāyatrō'gniḥ |
yāvānēvāgniḥ |
tamādhattē || 37 ||

prajāpatih prajā āsrjata |
tā āsmāthsṛṣṭāḥ parācīrayann |
tābhyō jyōtirudāgrhṇāt |
tam jyōtiḥ paśyantih prajā abhisamāvartanta |
uparivāgnimudgrhṇīyādudharann |
jyōtirēva paśyantih prajā
yajāmānamabhisamāvartantē |
prajāpatē rakṣyaśvayat |
tatparā'patat |
tadaśvō'bhavat |
tadaśvāsyāśvatvam || 38 ||

ēṣa vai prajāpatih |
yadagniḥ |
prajāpatyō'śvaḥ |
yadaśvaṃ purastānnayati |
svamēva cakṣuḥ paśyanprajāpatīranūdēti |

vajrī vā ēṣah |
yadaśvāḥ |
yadaśvāḥ purastānnayati |
jātānēva bhrātr̥vyānpraṇudatē |
punaṛāvārtayati || 39 ||

janīṣyamāṇānēva pratinudatē |
nyāhavanīyō gārḥapatyamakāmayata |
ni gārḥapatya āhavanīyām |
tau vibhājaḥ nāśaknōt |
sōśvāḥ pūrvavāḍbhūtvā |
prāñcaḥ pūrvamudāvahat |
tatpūrvavāḥ pūrvavāṭṭvam |
yadaśvāḥ purastānnayati |
vibhaktirēvaināyōḥ sā |
athō nānāvīryāvēvainau kurutē || 40 ||

yaduparyūpari śirō harēt |
prāṇāḥ vicchindyāt |
adhō'dhaḥ śirō harati |
prāṇānām gōpīthāya |
iyatyagrē harati |

athēyaṭyathēyatī |
traya' imē lōkāḥ |
ēṣvēvainaṃ lōkēṣu pratiṣṭhitamādhattē |
prajāpatiragnimāsṛjata |
sō'bibhētpra mā dhakṣyatīti || 41 ||

tasya' trēdhā mahimānaṃ vyauhat |
śāntyā aprādāhāya |
yattrēdhā'gnirādhīyatē |
mahimānamēvāsyā tadvyūhati |
śāntyā aprādāhāya |
punarāvartayati |
mahimānamēvāsyā sandādhāti |
paśurvā ēṣah |
yadaśvāḥ |
ēṣa ruḍraḥ || 42 ||

yadagniḥ |
yadaśvāsyā padē'gnimādadhyāt |
ruḍrāyā paśūnapidadhyāt |
apaśuryajamānaḥ syāt |
yannākramayēt |

anāvaruddhā asya paśavaḥ syuḥ |
pārśvata ākramayēt |
yathā''hitasyāgnēraṅgārā abhyavaṅvartēraṅḥ |
avaruddhā asya paśavō bhavānti |
na ruḍrāyāpidadhāti || 43 ||

trīṇi havīḡṣi nirvāpati |
virāja ēva vikrāntaṃ yajamānō'nu vikramatē |
agnayē pavamānāya |
agnayē pāvakāyā |
agnayē śucāyē |
yadagnayē pavamānāya nirvapāti |
punātyēvainām |
yadagnayē pāvakāyā |
pūta ēvāsminnānādyam dadhāti |
yadagnayē śucāyē |
brahmaṅvarcaśamēvāsminnupariṣṭāddadhāti || 44 ||

ēnamāhavaṅniyam dhattē'śvaṅtvam vartayati kuruta iti
ruḍrō dadhāti yadagnayē śucāyā ekam ca || 5 ||

dēvāsurāḥ samyattā āsanḥ |
tē dēvā vijayamupayantāḥ |

agnau vāmaṃ vasu saṃ nyādadhata |
idamū nō bhaviṣyati |
yadi nō jēṣyantīti |
tadagnirnōthsahamaśaknōt |
tattrēdhā vinyādadhāt |
paśuṣu ṭṛṭiyam |
apsu ṭṛṭiyam |
ādityē ṭṛṭiyam || 45 ||

taddēvā vijityā |
punaṛavāruruthsanta |
tē'gnayē pavāmānāya purōḍāśamaṣṭākāpālaṃ nirāvapaṇṇ |
paśavō vā agniḥ pavāmānaḥ |
yadēva paśuṣvāsīt |
tattēnāvārundhata |
tē'gnayē pāvākāyā |
āpō vā agniḥ pāvakaḥ |
yadēvāpsvāsīt |
tattēnāvārundhata || 46 ||

tē'gnayē śucāyē |
asau vā ādityō'gniḥ śuciḥ |

yadēvāditya āsīt |
tattēnāvārundhata |
brahmavādinō vadanti |
tanuvō vāvaitā agnyādhēyāsyā |
āgnēyō vā aṣṭākāpālō'gnyādhēyamiti |
yattaṃ nirvapēt |
naitāni |
yathā''tmā syāt || 47 ||

nāṅgāni |
tādr̥gēva tat |
yadētāni nirvapēt |
na tam |
yathā'ṅgāni syuḥ |
nātmā |
tādr̥gēva tat |
ubhayāni saha nirupyāni |
yajñasyā sātmatvāyā |
ubhayaṃ vā ētasyēndriyaṃ vīryāmāpyatē || 48 ||

yō'gnimādhattē |
aindrāgnamēkādaśakapālaṃanunirvapēt |

āḍityaṃ caṛum |

indrāgnī vai dēvānāmayātayāmānau |

yē ēva dēvatē ayātayāmnī |

tābhyāmēvāsmā indriyaṃ vīryā mavārundhē |

āḍityō bhāvati |

iyam vā aditiḥ |

asyāmēva pratitiṣṭhati |

dhēnvai vā ētadrētaḥ || 49 ||

yadājyām |

anaḍuhastaḍulāḥ |

mīthunamēvāvarundhē |

ghṛtē bhāvati |

yajñasyālūkṣāntatvāya |

catvāra āṛṣēyāḥ prāśñanti |

diśāmēva jyōtiṣi juhōti |

paśavō vā ētāni havīḡṣi |

ēṣa rudraḥ |

yadaḡniḥ || 50 ||

yathsadya ētāni havīḡṣi nirvapēt |

rudrāya paśūnapi dadhyāt |

apaśuryajamānaḥ syāt |
yannānūnirvapēt |
anāvaruddhā asya paśavaḥ syuḥ |
dvādaśasu rātrīṣvanu nirvapēt |
saṃvathsarapratimā vai dvādaśa rātrayaḥ |
saṃvathsarēṇaivāsmāi rudraḡ śamayitvā |
paśūnavārundhē |
yadēkamēkamētāni havīḡṣi nirvapēt || 51 ||

yathā trīṇyāvapaṇāni pūrayēt |
tādrktat |
na prajānānamucchiḡṣēt |
ēkaṃ nirupya |
uttarē samāsyēt |
trīyamēvāsmāi lōkamucchiḡṣati prajānānāya |
taṃ prajāyā paśubhīranu prajāyatē |
athō yajñasyaivaīṣā'bhikrāntiḥ |
raṭhaçakram pravartayati |
maṇuṣyaraṭhēnaiva dēvaraṭham praṭyavarōhati || 52 ||

brahṃavādinō vadanti |
hōṭavyāmagnihōtrāṇ(3) na hōṭavyā(3)miti |

yadyajuṣā juhuyāt |
ayāthāpūrvamāhūtī juhuyāt |
yanna juhuyāt |
agniḥ parābhavēt |
tūṣṇīmēva hōtavyām |
yathāpūrvamāhūtī juhōti |
nāgniḥ parābhavati |
agnīdhē dadāti || 53 ||

agnimūkhānēvartūnprīṇāti |
upabarhaṇam dadāti |
rūpāṇāmavāruddhyai |
āsvām brahmaṇē |
indriyamēvāvārundhē |
dhēnuḡ hōtrē |
āśiṣā ēvāvārundhē |
anaḍvāhāmadhvāryavē |
vahnirvā anaḍvāṇ |
vahniradhvāryuh || 54 ||

vahninaiva vahni yajñasyāvārundhē |
mithunau gāvau dadāti |

mithu₁nasyā₁vā₁r₁uddhyai |
vā₁sō₁ dadā₁ti |
sar₁vadē₁vā₁tya₁m vai vā₁sā₁ḥ |
sar₁vā₁ ē₁va dē₁vata₁ḥ prī₁ṇā₁ti |
ā dvā₁da₁śabhyō₁ dadā₁ti |
dvā₁da₁śa₁ mā₁sā₁ḥ sa₁m₁vath₁sara₁ḥ |
sa₁m₁vath₁sara₁ ē₁va pratī₁ṣṭha₁ti |
kā₁mā₁mū₁rdhva₁m dē₁yā₁m |
apā₁ri₁mitā₁sya₁vā₁r₁uddhyai || 55 ||

ādī₁tyē₁ trī₁tyama₁psvā₁sī₁tattē₁nāvā₁r₁undhata₁ syādā₁pyatē₁
rētō₁'gnirē₁kāmē₁kamētā₁nī₁ ha₁vī₁gṣī₁ nī₁r₁vapē₁tpra₁tyavā₁rō₁hati
dadā₁tyadhva₁ryurdē₁yā₁mē₁kā₁m ca || 6 ||

ghar₁ma₁ḥ śī₁ra₁stada₁yama₁gni₁ḥ |
sam₁pri₁ya₁ḥ pa₁śubhir₁bh₁uvat |
cha₁rdi₁stō₁kā₁yā₁ ta₁nā₁yā₁ya yac₁cha |
vā₁ta₁ḥ prā₁ṇa₁stada₁yama₁gni₁ḥ |
sam₁pri₁ya₁ḥ pa₁śubhir₁bh₁uvat |
sva₁di₁ta₁m tō₁kā₁yā₁ ta₁nā₁yā₁ya pi₁tu₁m pa₁ca |
prā₁cī₁manū₁ pra₁di₁śa₁m prē₁hi₁ vi₁dvā₁ṇ |
ā₁gnērā₁gnē₁ pu₁rō₁ ā₁gnir₁bha₁vē₁ha |

viśvā āśā dīdyānō vibhāhi |

ūrjāṃ nō dhēhi dvīpadē catuṣpadē || 56 ||

arkaścakṣustadaṣau sūryastadaḥyamagniḥ |

sampriyaḥ paśubhirbhuvat |

yattē śukra śukraṃ varcaḥ śukrā tanūḥ |

śukraṃ jyōtirajāsram |

tēnā mē dīdihī tēnā tvā''dadhē |

agninā''gnē brahmaṇā |

ānaśē vyānaśē sarvamāyurvyānaśē |

yē tē agnē śivē tanuvaū |

virāṭca svarāṭca |

tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām || 57 ||

yē tē agnē śivē tanuvaū |

samrāṭcābhibhūśca |

tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |

yē tē agnē śivē tanuvaū |

vibhūśca paribhūśca |

tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |

yē tē agnē śivē tanuvaū |

prabhvī ca prabhūtiśca |

tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |
yāstē agnē śivāstanuvāḥ |
tābhīstvā''dādhe |
yāstē agnē ghōrāstanuvāḥ |
tābhirāmuṃ gaccha || 58 ||

catuṣpadē jinvatāṃ tanuvastrīṇi ca || 7 ||

imē vā ētē lōkā agnayāḥ |
tē yadavyāvṛttā ādhīyēraṇṇi |
śōcayēyuryajāmānam |
gharmaḥ śira itī gārhapatyamādadhāti |
vātāḥ prāṇa ityānvāhāryapacānam |
arkaścakṣurityāhavanīyām |
tēnaivainānvyāvartayati |
tathā na śōcayanti yajāmānam |
rāthantarāmaḥbhigāyatē gārhapatya ādhīyamānē |
rāthantarō vā ayaṃ lōkaḥ || 59 ||

aśminnēvaināṃ lōkē pratiṣṭhitāmādhattē |
vāmadēvyamaḥbhigāyata uddhriyamāṇē |
antarikṣaṃ vai vāmadēvyam |
antarikṣa ēvaināṃ pratiṣṭhitāmādhattē |

athō śāntirvai vāmadēvyam |
śāntamēvainam paśavyāmuddharatē |
brhadabhigāyata āhavanīyā ādhīyamānē |
bārhatō vā asau lōkah |
amuṣminnēvainam lōkē pratiṣṭhitamādhattē |
prajāpatiragnimāsṛjata || 60 ||

sō'svō'vārō bhūtvā parānait |
tam vāravantīyēnāvārayata |
tadvāravantīyāsya vāravantīyatvam |
śyaitēnā śyētī akuruta |
tacchyaityasya śyaitatvam |
yadvāravantīyamabhigāyatē |
vārayitvaivainam pratiṣṭhitamādhattē |
śyaitēnā śyētī kurutē |
gharmaḥ śira itī gārhapatyamādadhāti |
saśiṛṣāṇamēvainamādhattē || 61 ||

upainamuttārō yajñō nāmati |
rudrō vā eṣah |
yadagniḥ |
sa ādhīyamāna īśvarō yajamānasya

paśūṅ hiḡsitōḥ |
sampilriyaḥ paśubhirbhuvadityāha |
paśubhirēvainaḡ sampriyaṃ karōti |
paśūnāmahigśāyai |
chardistōkāya tanāyāya yacchētyāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
vātaḥ prāṇa ityānvāhāryapacānam || 62 ||

saprāṇamēvainaṃmādhattē |
svaditam tōkāya tanāyāya pituṃ pacētyāha |
annāmēvāsmāi svadayati |
prācīmanuḥ praḡiṣaṃ prēhi vidvānityāha |
vibhaktirēvaināyōḥ sā |
athō nānāvīryāvēvainauḥ kurutē |
ūrjaṃ nō dhēhi dvīpadē catuṣpada ityāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
arkaścakṣurityāhavanīyām |
arkō vai dēvānāmannām || 63 ||

annāmēvāvārundhē |
tēnā mē dīdihītyāha |
samindha ēvainām |

ānaśē vyānaśa itī trirudiṅgayati |
traya imē lōkāḥ |
ēṣvēvainaṃ lōkēṣu pratiṣṭhitamādhattē |
tattathā na kāryāṃ |
vīṅgitamapṛatiṣṭhitamādadhīta |
uddhr̥tyaivādhāyābhimantriyāḥ |
aviṅgitamēvainaṃ pratiṣṭhitamādhattē |
virāṭca svarāṭca yāstē agnē
śivāstanuvastābhītvā''dadhā ityāha |
ētā vā agnēḥ śivāstanuvāḥ |
tābhirēvainaṃ samardhayati |
yāstē agnē ghōrāstanuvastābhiramuṃ gacchēti
brūyādyam dviṣyāt |
tābhirēvainaṃ parābhāvayati || 64 ||

lōkō'srjatainaṃmādhattē'nvāhāryapacānaṃ dēvānāmannāmēnaṃ
pratiṣṭhitamādhattē pañca ca || 8 ||

śamīgarbhādagṇiṃ mānthati |
ēṣā vā agnēryajñiyā tanūḥ |
tāmēvāsmāi janayati |
aditiḥ putrakāmā |

sādhyēbhyō dēvēbhyō brahmaudānamāpacat |
tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyai dhātā cāryamā cājāyētām |
sā dvitīyāmapacat || 65 ||

tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyai mītraśca varuṇāścājāyētām |
sā tṛtīyāmapacat |
tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyā aḡśāśca bhagaścājāyētām |
sā cātūrthamāpacat || 66 ||

tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyā indraśca vivāsvāgścājāyētām |

brahmaudanaṃ pācati |
rētā ēva taddādadhāti |
prāśñanti brāhmaṇā ṁḍanam |
yadājyamucchiṣyātē |
tēnā samidhō'bhyajyādadhāti |
ucchēṣaṇādvā aditī rētō'dhatta || 67 ||

ucchēṣaṇādēva tadrētō dhattē |
asthi vā ētat |
yathsamidhaḥ |
ētadrētaḥ |
yadājyam |
yadājyēna samidhō'bhyajyādadhāti |
asthyēva tadrētāsi dadhāti |
tisra ādadhāti mithunaṭvāyā |
iyātīrbhavanti |
prajāpatinā yajñamukhēna sammitāḥ || 68 ||

iyātīrbhavanti |
yajñaparūṣā sammitāḥ |
iyātīrbhavanti |
ētāvadvai puruṣē vīryam |

vīryāsaṃmitāḥ |
ārdrā bhāvanti |
ārdramiva hi rētaḥ śicyatē |
citriyasyāśvatthasyādādadhāti |
cītramēva bhāvati |
ghṛtavatībhirādadhāti || 69 ||

ētadvā agnēḥ priyaṃ dhāma |
yadghṛtam |
priyēṇaivainaṃ dhāmnā samārdhayati |
athō tējasā |
gāyatrībhirbrāhmaṇasyādādhyāt |
gāyatrachchāndā vai brāhmaṇaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā |
triṣṭugbhī rājanyāsya |
triṣṭupchāndā vai rājanyaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā || 70 ||

jagatībhirvaiśyāsya |
jagatīchāndā vai vaiśyaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā |
taḡ saṃvathsaram gōpāyēt |

saṁvath̄saraḡ hi rētō h̄itaṁ vardhātē |
yadyēnaḡ saṁvath̄sarē nōpaṇamēt̄ |
saṁmidhaḡ punarādādhyāt |
rētā ēva taddh̄itaṁ vardhamānamēti |
na māḡsamaśnīyāt |
na striyaṁmupēyāt || 71 ||

yanmāḡsamaśnīyāt |
yathstriyaṁmupēyāt |
nirvīryaḡ syāt |
nainamaḡnirupaṇamēt̄ |
śva ādhāsyamānō brahmaudaṇaṁ pācati |
ādityā vā ita uttamāḡ sūvargaṁ lōkamāyaṇṇ |
tē vā itō yantaṁ pratinudantē |
ētē khalu vāvādityāḡ |
yadbrāhmaṇāḡ |
tairēva saṁtvam̄ gacchati || 72 ||

nainaṁ pratinudantē |
brahmaṁvādinō vadanti |
kvā saḡ |
aḡniḡ kāryāḡ |

yō'smai prajāṃ paśūnprajānayatīti |
śalkaistāg rātrimagnimindhīta |
tasminnupavyuṣamarāṇī niṣṭāpēt |
yatharṣabhāyā vāsitā nyāvicchāyati |
tādr̥gēva tat |
apōdūhya bhasmāgniṃ mānthati || 73 ||

saiva sā'gnēḥ santātiḥ |
taṃ mathitvā prāñcamuddharati |
saṃvathsaramēva tadrētō hitaṃ prajānayatī |
anāhitastasyāgnirityāhuḥ |
yaḥ samidhō'nādhāyāgnimādhatta iti |
tāḥ saṃvathsarē purastādādādhyāt |
saṃvathsarādēvainaṃavarudhyādhattē |
yadi saṃvathsarē'nādādhyāt |
dvādaśyāṃ purastādādādhyāt |
saṃvathsarapratimā vai dvādaśa rātrāyaḥ |
saṃvathsaramēvāsyaḥhitā bhavanti |
yadi dvādaśyāṃ nādādhyāt |
tryahē purastādādādhyāt |
āhitā ēvāsya bhavanti || 74 ||

dvitīyāmapaccaturthamāpacadaditī rēto'dhatta sammitā
ghṛtavātībhīrādadhāti rājanyaḥ svasya chandasaḥ
pratyayanastvāyēyādgacchati manthati rātrāyaścatvari ca || 9 ||

prajāpātiḥ prajā āsrjata |
sa riricāno'manyata |
sa tapō'tapyata |
sa ātmanvīryāmapaśyat |
tadāvardhata |
tadāsmāthsahasōrdhvamaśrjyata |
sā virāḍabhavat |
tāṃ dēvasurā vyagrṛhṇata |
sō'bravītprajāpātiḥ |
mama vā eśā || 75 ||

dōhā ēva yuṣmākamiti |
sā tataḥ prācyudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagrṛhṇāt |
atharva pituṃ mē gōpāyēti |
sā dvitīyamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagrṛhṇāt |
narya prajāṃ mē gōpāyēti |

sā tṛtīyamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
śaggsyā paśūnmē gōpāyēti || 76 ||

sā cāturthamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
saprātha sabhāṃ mē gōpāyēti |
sā pañcamamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
ahē budhniya mantram̐ mē gōpāyēti |
agnīṅ vāva sā tānvyākramata |
tānprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
athō pañktimēva |
pañktirvā ēṣā brāhmaṇē praviṣṭā || 77 ||

tāmātmanō'dhī nirmimītē |
yadagnirādhiyatē |
tasmādētāvāntō'gnaya ādhīyantē |
pañktaṃ vā idaḡ sarvām |
pañktēnaiva pañktagg spr̥ṇōti |
athārva pituṃ mē gōpāyētyāha |
annāmēvaitēna spr̥ṇōti |

naryā prajāṃ mē gōpāyētyāha |
prajāṃēvaitēnā sprṇōti |
śaggsyā paśūnmē gōpāyētyāha || 78 ||

paśūnēvaitēnā sprṇōti |
saprātha sabhāṃ mē gōpāyētyāha |
sabhāṃēvaitēnēndriyagg sprṇōti |
ahē budhniya mantraṃ mē gōpāyētyāha |
mantrāmēvaitēnā śriyagg sprṇōti |
yadānvāhāryapacānē'nvāhāryaṃ pacānti |
tēnā sō'syābhīṣṭaḥ prītaḥ |
yadgārḥapatya ājyamadhiśrayānti sampatnīryājāyānti |
tēnā sō'syābhīṣṭaḥ prītaḥ |
yadāhavanīyē juhvatī || 79 ||

tēnā sō'syābhīṣṭaḥ prītaḥ |
yathsabhāyāṃ vijayāntē |
tēnā sō'syābhīṣṭaḥ prītaḥ |
yadāvasathē'nnaḡ harānti |
tēnā sō'syābhīṣṭaḥ prītaḥ |
tathā'sya sarvē prītā abhīṣṭā ādhīyantē |
praṇasathamēṣyannēvamupātiṣṭhētaikāmēkam |

yathā brāhmaṇāyā gr̥hēvāsine paridāyā gr̥hānēti |
tādr̥gēva tat |
punārāgatyōpātiṣṭhatē |
sā bhāgēyamēvaiṣāṃ tat |
sā tata ūrdhvārōhat |
sā rōhiṇyābhavat |
tadrōhiṇyai rōhiṇitvam |
rōhiṇyāmagnimādadhīta |
sva ēvainaṃ yōnau pratiṣṭhitamādhātē |
rdhnōtyēnēna || 80 ||

ēṣā paśūnmē gōpāyēti praviṣṭā paśūnmē
gōpāyētyāha juhvāti tiṣṭhatē sapta ca || 10 ||

brahma sandhāttaṃ kṛttikāsūddhānti dvādaśasu prajāpātirvācō
dēvāsuraṣṭadagnirnōdgharmaḥ śira imē vai sāmīgarbhātprajāpātīḥ
sa riricānaḥ satapaḥ sa ātmanvīryaṃ daśa || 10 ||

brahma sandhāttaṃ tau divyāvathō śantvāya prācyēṣāṃ
yaduparyuparī yathsadyaḥ sōśvōvārō bhūtvā
jagātībhiraśītiḥ || 80 ||

brahma sandhāttaṃrdhnōtyēnēna ||

|| hariḥ o(3)m ||

|| iti kṛṣṇayajurvedīya taittirīya brāhmaṇē prathamāṣṭakē prathamah
praśnaḥ samāptaḥ ||